

**S Z K O L N Y P R O G R A M
P R O F I L A K T Y K I**

2 0 1 6 / 2 0 1 7

G I M N A Z J U M W J A S I E N I C Y

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
1. Podstawa prawna programu.....	4
2. Cele i zadania programu profilaktyki.....	6
3. Potrzeby rozwojowe uczniów.....	7
4. Diagnoza problemów - zagrożenia dla dzieci i ich rodzin.....	9
5. Plan realizacji działań.....	9
6. Obowiązki osób odpowiedzialnych za realizację programu profilaktyki.....	17
7. Instytucje wspierające szkołę w działaniach profilaktycznych.....	18
8. Sposoby realizacji programu.....	19
9. Ewaluacja programu.....	19

Aneks

WPROWADZENIE

Specyfika czasów, w których żyjemy, to przyspieszone tempo przemian, nie zawsze harmonijnych. Zwiększyła się liczba czynników destrukcyjnych oddziałujących na młodzież, która staje wobec wyborów i decyzji bardzo złożonych i skomplikowanych. Skutkiem czego stale wzrasta liczba osób przejawiających dysfunkcje rozwojowe oraz poszukujących wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. Aby przeciwdziałać temu zjawisku, konieczne jest podejmowanie na terenie szkoły wielopoziomowych działań profilaktycznych gdyż:

- Szkoła wypełnia znaczną część aktywnego życia dzieci i młodzieży,
- Szkoła jest miejscem intensywnego rozwoju w zakresie funkcjonowania interpersonalnego i społecznego w grupie rówieśniczej,
- Szkoła jest miejscem działalności zadaniowej uczniów, a więc ujawnia lub wręcz wyzwala trudności dzieci i młodzieży związane z przyjmowaniem odpowiedzialności za własne życie,
- Szkoła jest miejscem konfrontacji autorytetów i kształtowania się poczucia własnej tożsamości ucznia,
- Szkoła pozwala na łatwy dostęp do środowiska dzieci i młodzieży i sprawną organizację prowadzonych oddziaływań.

Szkolny program profilaktyki to program profilaktyki środowiskowej, to znaczy taki, w którym obiektem działań jest całe środowisko szkolne.

Profilaktyka to proces, który wspiera zdrowie przez umożliwienie ludziom uzyskania pomocy potrzebnej im do konfrontacji ze złożonymi, stresującymi warunkami życia oraz przez umożliwienie jednostkom osiągnięcie subiektywnie satysfakcjonującego, społecznie akceptowanego, bogatego życia (Z. Gaś, 1997).

Zapobieganie uzależnieniom może dokonywać się na różnych poziomach. W związku z tym wyróżnia się profilaktykę pierwszorzędową, drugorzędową i trzeciorzędową.

Profilaktyka pierwszorzędowa to działanie mające na celu: z jednej strony - promocję zdrowia i przedłużenie życia człowieka, zaś z drugiej zapobiegania pojawianiu się problemów związanych z zachowaniami dysfunkcjonalnymi. Szczególnie wyraźnie akcentuje się tutaj budowanie i rozwijanie różnorodnych umiejętności radzenia sobie z wymogami życia, albowiem deficyty w tym zakresie są powszechnie spotykane w populacji osób dysfunkcjonalnych. Równie ważne jest dostarczanie rzetelnych informacji, dostosowanych do specyfiki odbiorców.

Profilaktyka drugorzędowa ma na celu ujawnianie osób o najwyższym ryzyku dysfunkcjonalności oraz pomaganie im w redukcji tego ryzyka (a więc zapobieganie rozwojowi zaburzeń).

Profilaktyka trzeciorzędowa rozumiana jest jako interwencja po wystąpieniu dysfunkcji. Ma ona na celu, z jednej strony - przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego, zaś z drugiej - umożliwienie osobie objętej terapią i rehabilitacją powrotu do społeczeństwa, prowadzenia w nim satysfakcjonującego i społecznie akceptowanego trybu życia, wolnego od patologii. (Z. Gaś 1997).

1. PODSTAWA PRAWNA

Prawo do włączania w wychowanie programów profilaktycznych dają szkołom rozporządzenia i ustawy. **Rozporządzenie MENiS z 31 stycznia 2002r.** wprowadza zapis o podejmowaniu przez rady pedagogiczne uchwał o wprowadzeniu programu profilaktyki spójnego z programem wychowawczym.

W rozporządzeniu MENiS z 31 stycznia 2002r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół otrzymał brzmienie § 2, ust. 1 pkt. 1:

1. Cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz uwzględniające program wychowawczy szkoły i program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, o których mowa w odrębnych przepisach.
2. Program wychowawczy szkoły i program profilaktyki, o którym mowa w ust. 1 pkt. 1, uchwała rada pedagogiczna po zasięgnięciu opinii rady rodziców i samorządu uczniowskiego.

Profilaktyka związana jest z ochroną zdrowia psychicznego. **Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994r.** podaje w rozdziale 1, art. 1.1: „ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane”.

Art. 2. „Ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wszechstronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym”.

Art. 4.1 „Działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego są podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych i wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla zdrowia psychicznego,” czyli m.in. w sytuacjach stosowania środków uzależniających i pozostawania w sytuacjach szkodliwych dla równowagi psychicznej i emocjonalnej.

W zakres działań profilaktycznych wchodzi zadania przeciwdziałania narkomanii, alkoholizmowi i niktynie. **Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** podaje w rozdz.1, art. 2.1: „Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności:

1. tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymywania się od spożywania alkoholu,
2. działalność wychowawczą i informacyjną.

Art. 4. 1. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży”.

Art. 5. „Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnia problem trzeźwości i abstynencji wśród celów wychowania oraz zapewnia w programach nauczania wiedzę o szkodliwości alkoholizmu dla jednostki oraz w życiu rodzinnym i społecznym”.

Promocja zdrowego trybu życia bez nikotyny i narkotyków uwzględniona jest w zarządzeniach i zalecana w programowaniu pracy wychowawczej szkoły. W **Ustawie z dnia 24 kwietnia 1997 roku o przeciwdziałaniu narkomanii** znajduje się zapis:

Art. 1.2. „Przeciwdziałanie narkomanii obejmuje:

1. działalność wychowawczą i zapobiegawczą”.

Art. 3.2. „Zadania dotyczące przeciwdziałaniu narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie, również przez:

1. szkoły i placówki objęte systemem oświaty oraz szkoły wyższe”.

Rozdz. 2, Art. 7.1: „Działalność wychowawcza i zapobiegawcza obejmuje:

1. promocję zdrowia psychicznego,
2. promocję zdrowego stylu życia,
3. informowanie o szkodliwości środków i substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach”.

Art. 7.2. „Zadania, o których mowa w ust.1, są realizowane w szczególności przez:

1. Wprowadzenie problematyki zapobiegania narkomanii do programów szkół i innych placówek systemu oświaty”.

Art. 8.1. „Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnia w podstawie programowej kształcenia ogólnego problematykę promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących zapobiegania narkomanii”.

Ustawa z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych wskazuje, że należy uwzględnić w programach wychowawczych i profilaktycznych szkodliwość nikotyny i uwrażliwić młodzież na jej zgubne skutki.

W art. 3. czytamy: „ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu realizowana jest przez kształtowanie polityki zdrowotnej, ekonomicznej i społecznej, do której należy:

1. ochrona prawa niepalących do życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego,
2. promocja zdrowia przez propagowanie stylu życia wolnego od nałogu papierosów i używania wyrobów tytoniowych,

2a. działalność wychowawcza i informacyjna”.

Konwencja o Prawach Dziecka uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989r., ratyfikowana przez Polskę 30 kwietnia 1991r. podaje:

„**Art. 27. 1.** „Państwa – Strony uznają prawo każdego dziecka do poziomu życia odpowiadającego jego rozwojowi fizycznemu, psychicznemu, duchowemu, moralnemu i społecznemu”.

„**Art. 29. 1.** Państwa – Strony są zgodne, że nauka dziecka będzie ukierunkowana na:

- a. rozwijanie w jak najlepszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych dziecka”.

Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.

2. CELE I ZADANIA PROGRAMU PROFILAKTYKI

W bieżącym roku w Gimnazjum w Jasienicy została powołana komisja ds. Profilaktyki. Głównym zadaniem zespołu jest wyłonienie obszarów zagrożeń, na jakie narażony jest współczesny młody człowiek. Główny nacisk położyliśmy na zagrożenia związane z zażywaniem różnego rodzaju substancji psychoaktywnych. Jednakże ludzie przywiązują i uzależniają również nie tylko od substancji chemicznych. Mogą nimi być czynności lub substancje, które nie wydają się być niebezpieczne, a wręcz bywają ważne i istotne dla funkcjonowania współczesnego człowieka, to jednak mogą prowadzić i prowadzą do zgubnego uzależnienia. Do tego rodzaju negatywnych zachowań zaliczamy uzależnienia od jedzenia, gier, agresywnych reakcji, nikotyny. Program profilaktyki to program obejmujący swoimi oddziaływaniami całe środowisko szkolne. Na program ten składają się wszelkie cząstkowe programy profilaktyczne jak również inne działania zmierzające do wyeliminowania, bądź ograniczenia niepożądanych zjawisk. Punktem wyjścia do planowanych działań wychowawczych i profilaktycznych są potrzeby rozwojowe młodzieży i wyniki diagnozy obszarów problemowych.

Cele programu:

1. Wspomaganie zdrowego rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży;
2. Aktywizacja środowiska szkolnego w zakresie oddziaływań profilaktycznych;
3. Wykształcenie umiejętności i zachowań umożliwiających zdrowy styl życia;
4. Wspieranie rodziców w procesie wychowania;
5. Zapewnienie młodzieży pomocy wychowawczej i terapeutycznej.

Cele działań profilaktycznych są realizowane przez:

1. Programy informacyjno – edukacyjne;

2. Programy profilaktyczne;
3. Zajęcia alternatywne;
4. Interwencje prowadzone w szkole i w poradniach profilaktycznych (wobec osób z grup ryzyka);
5. Współpracę między różnymi instytucjami (szkołami, poradniami, policją, samorządem itd.).

3. POTRZEBY ROZWOJOWE UCZNIÓW

Spośród wszystkich faz rozwojowych okres dojrzewania stanowi szczególną fazę w życiu człowieka. Z perspektywy psychospołecznej właśnie wtedy dokonują się najważniejsze zmiany w zakresie obrazu siebie i społecznej percepcji jednostki, formowane są nowe wzorce relacji interpersonalnych, gwałtownie wzrasta liczba nowych doświadczeń osobistych i społecznych, rozwijane są umiejętności pozwalające na kształtowanie się poczucia własnej kompetencji. Tempo oraz sposoby osiągania celów rozwojowych zależą zarówno od samego nastolatka jak i od osób, z którymi się kontaktuje. Okres dojrzewania nie jest więc biernym oczekiwaniem na dorosłość i dojrzałość. Wręcz przeciwnie - w tej fazie życia młodzi ludzie są bardzo aktywni, eksperymentują z nowymi zachowaniami, poszukują nowych ról, nabywają nowych doświadczeń, a tym samym stają się innymi ludźmi, o nowych prawach i obowiązkach, mającymi nowe potrzeby i oczekiwania, wypełniającymi nowe zadania. W procesie tym niezwykle ważną rolę odgrywają znaczące osoby dorosłe, a zwłaszcza rodzice i nauczyciele (Z. Gaś 1997).

Potrzeby rozwojowe uczniów

Problemy młodzieży	Potrzeby wynikające z problemów
1. Problemy okresu dojrzewania: <ul style="list-style-type: none"> • Biologiczne, np. zmiany w wyglądzie, • Społeczne, np. kłopoty w kontaktach interpersonalnych, • Psychiczne, np. duże napięcie wewnętrzne, niepokój. 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba samoakceptacji • Potrzeba rzetelnych informacji na temat dojrzewania • Potrzeba poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości
2. Słaby system kontroli wewnętrznej, podejmowanie działań nieprzemyślanych i ryzykownych.	<ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba konstruktywnych wzorców • Potrzeba autonomii i samodzielności
3. Problemy związane z wysokim poziomem neurotyzmu <ul style="list-style-type: none"> • niska tolerancja na frustracje, • problemy adaptacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrzeba radzenia sobie w trudnych, stresujących sytuacjach • Potrzeba akceptacji

Działania skierowane do uczniów

Szkoła wspierając wszechstronny rozwój ucznia, musi zachować właściwe proporcje między wiedzą a umiejętnościami i wychowaniem. To trudne zadanie, bo też szczególnie jest wiek rozwojowy gimnazjalistów. Konieczne jest odpowiednia profilowanie celów w zakresie wiedzy, wartości oraz specyfiki podejmowanych oddziaływań.

W zakresie wiedzy dąży się do tego, aby młody człowiek:

- otrzymał informacje dotyczące sposobów skutecznego radzenia sobie z przeżywanymi lękami, wynikającymi zarówno z interakcji rówieśniczych, jak i z problemów osobistych,
- zdobył wiedzę o specyfice i chemicznej naturze poszczególnych środków odurzających i ich interakcjach,
- rozumiał istotę wpływów środków odurzających na fizjologię układów: krążenia, oddechowego, nerwowego i rozrodczego,
- rozumiał, w jaki sposób środki odurzające wpływają na sprawność koordynacji psychoruchowej, co jest szczególnie ważne przy prowadzeniu pojazdów mechanicznych oraz uprawianiu sportu,
- poznał społeczną problematykę uzależnień, a w szczególności koszty społeczne uzależnień,
- dostrzegł związki między odurzaniem się a chorobami zakaźnymi,
- znał przepisy prawne i zarządzenia lokalne dotyczące środków odurzających i ich używania,
- rozumiał istotę działania i wpływu środków społecznego przekazu na zachowanie człowieka (zwłaszcza dzieci i młodzieży),
- miał pełne rozeznanie odnośnie do lokalnych problemów uzależnień oraz placówek niosących pomoc w zwalczaniu tego rodzaju problemów.

W zakresie wartości młodzież winna zrozumieć, że stopniowo zwiększa się jej stopień swobody, ale równocześnie zwiększa się poziom odpowiedzialności za własne działania i za innych. Młodzież powinna:

- być świadoma swojej odpowiedzialności za tworzenie i zachowywanie środowiska wolnego od środków odurzających i to nie tylko w domu rodzinnym, ale również w szkole, na podwórku, w dzielnicy itd.,
- akceptować pogląd, że społeczeństwo samo troszczy się o siebie i liczy przede wszystkim na siebie, a więc między innymi nie toleruje używania środków odurzających,
- mieć przekonanie, że uczestniczenie w działaniach organizowanych przez szkołę i sponsorowanych przez nią (np. zawody sportowe, spotkania towarzyskie, imprezy rekreacyjno – rozrywkowe) sprzyja zachowaniu wolności od środków odurzających,
- rozwijać poczucie własnej wartości i akceptować pozytywne aspekty własnego dojrzewania i rozwoju,
- być świadoma własnego uspołecznienia i podejmować działania na rzecz rozwijania i wzbogacania lokalnej społeczności.

W zakresie działań konieczne jest:

- włączenie młodzieży w organizowanie i odpowiedzialne kontrolowanie życia domowego i szkolnego (z uwzględnieniem problematyki wolności od środków odurzających),
- umożliwienie nastolatkom kontaktu z placówkami przeznaczonymi do pomagania ludziom w pokonywaniu trudności, czemu winno towarzyszyć przekonanie młodzieży, że nie jest ona odpowiedzialna za problemy, jakie przeżywają inni ludzie, ale jest zobowiązana do pomagania w ich rozwiązywaniu.

4. DIAGNOZA PROBLEMÓW – ZAGROŻENIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Na podstawie obserwacji środowiska szkolnego wyodrębniliśmy następujące obszary zachowań problemowych:

- wagary;
- palenie papierosów przez uczniów;
- brak dyscypliny i niska kultura języka,
- brak motywacji do nauki, niskie potrzeby edukacyjne uczniów,

Przeprowadziliśmy również diagnozę ilościową, dotyczącą agresji i używania środków psychoaktywnych. Wśród wychowawców przeprowadzono ankietę dotyczącą warunków materialnych i społecznych rodziny. Pozwoliło to na wyłonienie grupy uczniów o najwyższym ryzyku dysfunkcyjności. Są to uczniowie znajdujący się w:

- w trudnej sytuacji materialnej,
- wychowujących się w rodzinie niepełnej,
- wychowujących się w rodzinie rozbitej,
- powtarzających klasę w swojej karierze szkolnej;

Na diagnozę środowiska szkolnego składają się również:

- obserwacja zachowania uczniów,
- analiza frekwencji w dziennikach lekcyjnych,
- analiza frekwencji rodziców na zebraniach organizowanych przez szkołę,
- wywiady z nauczycielami, uczniami, rodzicami.

5. PLAN REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania skierowane do młodzieży

Model informacyjny (wszystkie klasy)

Zadania	Formy realizacji
I. Zapoznanie uczniów z obowiązującymi regulaminami	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów na godzinach wychowawczych ze Statutem, WSO, Programem Wychowawczym, Programem Profilaktyki
II. Tworzenie bezpiecznego, wolnego od uzależnień środowiska wychowawczego w szkole i poza nią.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów z punktami statutu dotyczącymi zakazu używania środków uzależniających i opuszczania szkoły podczas zajęć lekcyjnych. • Systematyczna kontrola boiska, toalet i pomieszczeń szkoły w ramach dyżurów nauczycieli. • Przestrzeganie zakazu zażywania środków uzależniających podczas wszystkich imprez szkolnych. • Cyberprzestrzeń jako istotny element funkcjonowania społecznego. • Otwarta szkoła. • Upowszechnianie wiedzy o zasadach postępowania w sytuacjach kryzysowych. • Upowszechnianie wśród młodzieży wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa przeciwpożarowego.
III. Propagowanie zdrowego stylu życia.	<ul style="list-style-type: none"> • Zachęcanie młodzieży do udziału w akcjach profilaktycznych (Dzień bez Papierosa, Światowy Dzień Walki z AIDS itp.). • Gazetki tematyczne, • Konkursy, • Spotkania ze specjalistami z zakresu profilaktyki uzależnień, • Dostarczenie uczniom i rodzicom wiedzy na temat różnych aspektów zdrowia, • Edukowanie uczniów w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz kształtowanie ich postaw humanitarnych, • Motywowanie uczniów do dbałości o higienę osobistą, • Działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie chorobom zakaźnym, • Promowanie wśród uczniów racjonalnego odżywiania, • Szerzenie wiedzy na temat wpływu środowiska na zdrowie i życie człowieka, • Kształtowanie „zdrowej osobowości” pod względem emocjonalnym, psychicznym, i społecznym, • Działania mające na celu dbałość o właściwy rozwój fizyczny, kondycję i poprawę postawy uczniów,
IV. Przeciwdziałanie przestępczości nieletnich.	<ul style="list-style-type: none"> • Poznanie środowisk rodzinnych uczniów. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym i niewydolnym wychowawczo, • Współpraca z policją i kuratorami sądowymi. • Informowanie rodziców i uczniów o

	<p>instytucjach i miejscach dla rodziców i uczniów borykających się z trudnościami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczanie zjawiska wagarowania uczniów,
V. Przystosowanie ucznia do życia społecznego.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie zainteresowań uczniów, • Kształtowanie właściwego stosunku do różnych subkultur młodzieżowych, • Budowanie poczucia własnej wartości, • Osiąganie pozytywnego wpływu grupy jako całości na poszczególnych uczniach, • Zwiększenie efektywności uczenia się i nauczania, • Prawa Dziecka i ucznia, • Bezrobocie i bieda,

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas pierwszych gimnazjum:

Główne zadania do realizacji w klasie pierwszej to:

- poznanie uczniów
- integracja zespołu klasowego oraz zespołu rodziców,
- wypracowanie form współpracy z rodzicami.

Zadania	Formy realizacji
I. Przeciwdziałanie sytuacjom stresowym.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie ze szkołą, • Zajęcia integracyjno – adaptacyjne, • Realizacja programu psychoedukacyjnego przeznaczonego dla klas pierwszych, • Opracowanie zasad przestrzegania dyscypliny szkolnej, • Badanie przyczyn niepowodzeń szkolnych uczniów, • Ustalenie rozmiaru i przyczyn zjawiska absencji wśród młodzieży, • Indywidualne spotkania z psychologiem szkolnym,
II. Kształtowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości, budowanie postaw empatii i zaufania.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie imprez klasowych w celu bliższego poznania się (wycieczki, dyskoteki Andrzejką, Mikołajką),
III. Zintegrowanie zespołu klasowego.	<ul style="list-style-type: none"> • Ustalenie z klasą kontraktu, który uwzględnia zasady obowiązujące obie strony uczeń – nauczyciel, • Klasowy wyjazd integracyjny z wychowawcą,, • Godziny wychowawcze o zainteresowaniach

	uczniów,
IV. Rozwijanie u uczniów umiejętności radzenia sobie z presją rówieśników.	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny wychowawcze dotyczące asertywności, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, • Indywidualne spotkania z pedagogiem szkolnym,
V. Kształtowanie umiejętności pracy w grupie.	Zajęcia z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> • Komunikacji werbalnej i pozawerbalnej, • Budowanie zaufania do innych, • Poszanowania odmienności.
VI. Rozbudzenie wrażliwości społecznej młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpoczęcie działalności Szkolnego Koła PCK, objęcie opieką uczniów potrzebujących pomocy materialnej, • Włączenie się uczniów w akcję dokarmiania zwierząt schroniskowych,

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas drugich gimnazjum:

Istotnymi tematami do realizowania w klasie drugiej są:

- profilaktyka uzależnień,
- profilaktyka zachowań agresywnych.

Zadania	Formy realizacji
I. Kształtowanie asertywnych postaw wobec środków uzależniających poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Sztukę odmawiania, • Wzajemne wspieranie, • Werbalizację potrzeb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia z asertywności, • Realizacja na godzinach wychowawczych i lekcjach „Wychowania do życia w rodzinie” tematów o systemie wartości, kształtowaniu charakteru, itp. • Spotkania z pedagogiem szkolnym, • Konkursy, filmy i ich omawianie.
II. Kształtowanie pozytywnego obrazu siebie poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Poznawanie swoich mocnych stron, • Docenianie własnych sukcesów, 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie kół zainteresowań umożliwiających uczniom rozwijanie talentów, umiejętności, uzdolnień, • Promowanie sukcesów młodzieży (artystycznych, naukowych, sportowych) poprzez nagrody, pochwały,
III. Uświadamianie młodzieży zagrożeń związanych z uzależnieniami.	<ul style="list-style-type: none"> • Omawianie tematyki dbałości o zdrowie na wszystkich zajęciach i przedmiotach, • Projekcje filmów o tematyce profilaktycznej, • Kontakt z pedagogiem szkolnym: rozmowa oraz udostępnianie uczniom materiałów dotyczących uzależnień,

	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie gazetek tematycznych dotyczących akcji: Dzień bez papierosa, Światowy dzień walki z AIDS, dopalacze mogą Cię wypalić, itp.
VI. Kształtowanie pozytywnych relacji w społeczności klasowej i szkolnej; przeciwdziałanie przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja programu psychoedukacyjnego dotyczącego przemocy, stresu i nałogów, Pomoc psychologiczna w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych w klasie, Nauka sposobów radzenia sobie ze stresem, Ustalenie rozmiarów zjawiska przemocy w szkole, Zwiększenie kontroli zachowania się uczniów, Popularyzacja problemu wśród rodziców,

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas trzecich gimnazjum:

Istotnymi elementami działań do realizacji w klasie trzeciej są:

- Podejmowanie przez młodzież decyzji o wyborze kierunku swojego kształcenia, czyli pierwszej decyzji zawodowej.
- Egzamin gimnazjalny.

Zadania	Formy realizacji
I. Kształtowanie odpowiedzialności za siebie i innych, za podejmowane decyzje i zachowania.	<ul style="list-style-type: none"> Godziny wychowawcze dotyczące właściwych wyborów, Działalność w organizacjach szkolnych, Realizacja programu psychoedukacyjnego dotyczącego przemocy, stresu i nałogów,
II. Szerzenie wśród młodzieży znajomości prawa i wyrabianie nawyku poszanowania go.	<ul style="list-style-type: none"> Spotkania z Policją, z p. Ireneuszem Brachaczkiem nt. odpowiedzialności karnej nieletnich, Godziny wychowawcze dotyczące obowiązków ucznia i odpowiedzialności za ich lekceważenie,
III. Kształtowanie właściwych postaw wobec uzależnień poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Informowanie o społecznych i zdrowotnych skutkach uzależnień, • Zwalczanie mitów na temat uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> Godziny wychowawcze na temat społecznych i zdrowotnych skutków uzależnień, Filmy o uzależnieniach i dyskusje na godzinach wychowawczych,
IV. Przygotowanie uczniów do wyboru szkoły ponadgimnazjalnej.	<ul style="list-style-type: none"> Spotkania z pedagogiem szkolnym i doradcą zawodowym: warsztaty zawodoznawcze, Udział w Giełdzie Edukacyjnej, Udostępnianie aktualnych informacji o szkolnictwie ponadgimnazjalnym (gazetki

	informacyjne, informatory), <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie punktu konsultacyjnego z doradztwa zawodowego • Udział w egzaminie próbnym,
--	---

DZIAŁANIA ALTERNATYWNE

Zajęcia dodatkowe przeznaczone są dla uczniów pragnących wspólnie z nauczycielem poszerzać swoje wiadomości i umiejętności w zakresie jednego przedmiotu lub innej dziedziny aktywności.

Cele zajęć:

- rozbudzanie i kształtowanie zainteresowań uczniów,
- poszerzanie wiedzy uczniów poza zakres przewidziany w programie nauczania,
- rozwijanie uzdolnień uczniów,
- zagospodarowanie wolnego czasu ucznia,
- promocja zdrowia psychicznego i fizycznego,

W zajęciach pozalekcyjnych uczestniczą uczniowie zainteresowani przedmiotem.

W zajęciach sportowych uczestniczą uczniowie z wysoką sprawnością fizyczną i predyspozycjami do uprawiania określonej dyscypliny sportowej, wyznaczeni przez nauczycieli wychowania fizycznego.

W zajęciach rekreacyjno-sportowych uczestniczą uczniowie nie mający predyspozycji do udziału w sekcjach specjalistycznych.

Zadania	Formy realizacji
I. Praca w organizacjach działających w szkole	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność Samorządu Uczniowskiego, • Działalność w Szkolnym Kole PCK, • Udział w akcjach charytatywnych : Pola Nadziei, Dom Dziecka, Samarytanin, Dzień Chorego, WOŚP, paczki świąteczne.
II. Zajęcia sportowe	<ul style="list-style-type: none"> • Działania Szkolnego Klubu Sportowego „SKS”, • Zajęcia sportowo-rekreacyjne tj: gimnastyka, aerobik, koszykówka, piłka siatkowa, piłka ręczna, piłka nożna, tenis stołowy, siłownia.
III. Promocja zdrowego stylu życia	<ul style="list-style-type: none"> • Konkursy dotyczące zdrowia np. szkodliwości alkoholu, nikotyny , konkurs wiedzy o AIDS itd., • Spotkania z pielęgniarką na temat chorób i higieny, • Spotkania przedstawiciela firmy Johnson&Johnson z dziewczętami klas drugich i trzecich, • Filmy dotyczące zagrożeń cywilizacyjnych,

	<ul style="list-style-type: none"> • Gazetki tematyczne,
IV. Zajęcia pozalekcyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Koła przedmiotowe: (koło j. polskiego, koło przedsiębiorczości, koło matematyczne, koło recytatorsko-teatralne, koło z fizyki, koło rękodzielnicze, zespół wokalny, zespół instrumentalny, zajęcia rekreacyjno-sportowe, szkolne Koło PCK, koło europejskie „Freedom”, • SKS,
V. Organizacja imprez masowych	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjścia na spektakle filmowe, • Wycieczki klasowe, • Dyskoteki szkolne, • Organizacja Dnia Wiosny, Jasełek, Mikołajków, Dnia Nauczyciela, WOŚP, Giełdy Edukacyjnej.
VI. Organizacja i propagowanie olimpiad, konkursów i zawodów	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w zawodach sportowych, • Udział w konkursach wiedzy, • Udział w olimpiadach przedmiotowych,

PROGRAMY PROFILAKTYCZNE REALIZOWANE W SZKOLE

- Program przeciwdziałania przemocy rówieśniczej (program prowadzony we wszystkich klasach gimnazjum),
- Program Poprawy Bezpieczeństwa,
- Program przeciwdziałający trudnościom okresu dorastania,
- „Działaj bezpiecznie, pomagaj skutecznie”,
- „Bezpieczna i przyjazna szkoła”,
- „Bezpieczna +”,
- „Żyj smacznie i zdrowo”,
- „Trzymaj formę”,
- „Znajdź właściwe rozwiązanie”,
- „Od dziewczynki do kobiety”,

Spodziewane efekty podejmowanych działań w zakresie profilaktyki pierwszorzędowej

Zmiany w postawach, wiedzy i zachowaniu:

- Nabycie wiedzy o szkodliwości alkoholu i innych środkach odurzających,
- Nabycie umiejętności dbania o własne bezpieczeństwo,
- Zdobycie wiedzy na temat skutków prawnych i społecznych używania środków odurzających,
- Umiejętne radzenie sobie w sytuacjach zetknięcia się z przemocą i uzależnieniami,
- Nauczenie się pozytywnych zachowań oraz właściwego postrzegania i rozumienia ludzi,
- Zdobycie umiejętności dokonywania wartościowych i sensownych wyborów w życiu.

Działania podejmowane w szkole w ramach profilaktyki drugorzędowej

Działania tego typu są podejmowane wobec osób z tzw. grup podwyższonego ryzyka.

Do czynników ryzyka zalicza się:

- Środowisko społeczne (złe warunki ekonomiczne),
- Normy społeczne promujące dane zachowania (rodziny patologiczne),
- Grupa rówieśnicza, w której normą są zachowania dysfunkcyjne (np. zażywanie środków odurzających),
- Defekty w zakresie zdrowia somatycznego,
- Dysfunkcyjność w zakresie psychicznym (próby samobójcze).

W przypadku zarejestrowania negatywnych i aspołecznych zachowań dyrektor szkoły, pedagog lub wychowawca podejmuje działania zmierzające do wyeliminowania ich skutków:

- Podejmuje systematyczne rozmowy z uczniem, a gdy sytuacja tego wymaga podejmuje interwencje z włączeniem rodziców,
- Kieruje do specjalistycznych poradni, lekarzy,
- Obejmuje opieką uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej (współpraca z GOPS, zwolnienie ze składek na ubezpieczenie, z opłat za obiady na stołówce szkolnej, dyskretna zbiórka odzieży wśród uczniów i pracowników szkoły),
- Systematycznie współpracuje z Policją, Sądem Rodzinnym
- Sprawuje opiekę nad uczniami posiadającymi opinię z poradni PP.

Działania skierowane do rodziców

Zadania	Formy realizacji
I. Informowanie rodziców o pracach szkoły.	<ul style="list-style-type: none">• Zapoznanie ze Statutem Szkoły (w tym z WSO), Programem Wychowawczym, Programem Profilaktyki, regulaminami organizacyjnymi,• Organizowanie imprez masowych na terenie szkoły,
II. Informowanie rodziców o funkcjonowaniu dziecka w szkole.	<ul style="list-style-type: none">• Informowanie o wynikach w nauce i zachowaniu na zebraniach z rodzicami,• Indywidualne spotkania z wychowawcą, pedagogiem szkolnym,• Pisma informujące o wynikach w nauce,• Spotkania z pedagogiem dla rodziców uczniów klas I na temat adaptacji dzieci do środowiska szkolnego,
III. Współpraca z rodzicami.	<ul style="list-style-type: none">• Pomoc rodziców przy organizacji imprez szkolnych,• Systematyczna współpraca z Radą Rodziców,

	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja prelekcji dla rodziców,
--	---

Działania skierowane do nauczycieli

Zadania	Forma realizacji
I. Propagowanie kursów i szkoleń	<ul style="list-style-type: none"> Informowanie o kursach i szkoleniach w pokoju nauczycielskim, Promowanie nauczycieli doskonalących się w profilaktyce i wychowaniu,
II. Organizacja szkoleń i warsztatów	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca z pracownikami Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Bielsku-Białej, Współpraca z przedstawicielami różnych instytucji organizujących szkolenia dla nauczycieli.
III. Propagowanie literatury dotyczącej profilaktyki uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> Pozyskiwanie i udostępnianie materiałów dotyczących profilaktyki uzależnień.

6. OBOWIĄZKI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH ZA REALIZACJĘ PROGRAMU PROFILAKTYKI

Obowiązki dyrektora:

1. Zakłada, że w jego szkole funkcja profilaktyki musi być spójna z funkcją wychowania.
2. Posiada podstawową wiedzę w zakresie profilaktyki problemowej.
3. Umacnia pozytywne relacje intrapersonalne w szkole.
4. Zachęca młodzież do udziału w działaniach profilaktycznych.
5. Włącza rodziców do współpracy w tworzeniu i realizacji szkolnych programów: wychowawczego i profilaktycznego.
6. Wspiera finansowo i organizacyjne działania profilaktyczne w swoim środowisku.

Obowiązki pedagoga szkolnego:

1. Diagnozuje problemy wychowawcze szkoły.
2. Koordynuje i monitoruje przebieg realizacji planu profilaktyczno – wychowawczego szkoły.
3. Wspiera wychowawcę i pozostałych pracowników w realizacji zadań profilaktyczno – wychowawczych wynikających z planu wychowawczego szkoły.

4. Bierze udział w wewnątrzszkolnym doskonaleniu (rady pedagogiczne).
5. Pracuje indywidualnie i grupowo z uczniami i rodzicami.
6. Propaguje treści i programy profilaktyczne.
7. Rozpoznaje potrzeby ekonomiczne uczniów.
8. Systematycznie doskonali się w zakresie wychowania i profilaktyki.
9. Prowadzi warsztaty integracyjne dla pierwszych klas gimnazjum.
10. Bada relacje panujące w poszczególnych klasach.
11. Rozmawia z uczniami o sposobach rozwiązywania konfliktów.
12. Rozmawia z rodzicami uczniów sprawiających trudności wychowawcze.
13. Prowadzi, w ramach godzin wychowawczych, warsztaty wspomagające rozwój umiejętności społecznych i indywidualnych.
14. Prowadzi cykl warsztatów dotyczących wyboru zawodu w trzecich klasach gimnazjum.
15. Organizuje spotkania tematyczne z przedstawicielami różnych instytucji.

Obowiązki nauczycieli (nauczycieli wychowawców):

1. Promuje zdrowy styl życia i wartościowe formy spędzania wolnego czasu.
2. Utrzymuje osobowe relacje z uczniami (poprzez konsultacje, indywidualne rozmowy).
3. Konstruktywnie współpracuje z gronem pedagogicznym oraz pozostałymi pracownikami szkoły.
4. Doskonali się osobowościowo.
5. Dostrzega indywidualność dziecka, indywidualizuje oddziaływanie.
6. Ma pozytywne relacje z rodzicami, potrafi pozyskać rodziców do współpracy.
7. Doskonali się zawodowo.

Obowiązki rodziców:

1. Mają dobry kontakt ze szkołą i szeroko rozumianym środowiskiem dziecka.
2. Aktywnie współpracują ze szkołą, dzieląc odpowiedzialność za podejmowane wspólnie oddziaływania profilaktyczno – wychowawcze i opiekuńcze.
3. Zdobywają wiedzę na temat potrzeb dzieci, zagrożeń wieku dojrzewania i sposobów przeciwdziałania im.
4. Stanowią wzór osobowy – model dla dziecka.
5. Dbają o dobry kontakt z dzieckiem.

7. INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE SZKOŁĘ W DZIAŁANIACH PROFILAKTYCZNYCH

Nazwa instytucji	Telefon
1. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna , ul. Piastowska 44 Bielsko-Biała	033/811 82 47
2. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Czechowicach - Dziedzicach	032/ 32 215 22 20
3. Komisariat Policji w Jasienicy	033/825 05 10

4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasienicy	033/815 29 92
5. Sąd Rejonowy Wydz. IV Rodzinny i Nieletnich w Bielsku-Białej	033/ 33 499 78 00
6. Biblioteka Publiczna w Jasienicy,	033/ 33 815 34 67
7. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania problemów Alkoholowych w Jasienicy	033/815 31 81
8. Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły i Promocji Gminy w Jasienicy	033/ 815 24 55

8. SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

Treści Szkolnego Programu Profilaktyki w większości realizuje się na godzinach wychowawczych, warsztatach edukacyjno-profilaktycznych, apelach szkolnych i poszczególnych przedmiotach. Można je realizować podczas szkolnego festynu, zajęć pozalekcyjnych, wycieczkach i zajęciach terenowych. Nauczyciel sam decyduje o metodzie służącej do realizacji celu, przeważnie są to zajęcia warsztatowe, pogadanki, dyskusje, „burze mózgów”. Formą realizacji jest też pogadanka wizualna, czyli gazetki informacyjne, plakaty, ulotki informacyjne, wystawy i projekty.

9. EWALUACJA PROGRAMU

1. Cel ogólny ewaluacji:

Podniesienie efektywności pracy szkoły.

2. Cel szczegółowy:

Sprawdzenie funkcjonowania Programu Profilaktyki w praktyce szkolnej oraz jego modyfikacja i wyeliminowanie dostrzeżonych braków.

Ocenie poddawane są następujące elementy:

- realizacja programów profilaktycznych,
- realizacja zaleceń zawartych w opiniach PPP,
- realizacja tematyki profilaktyki zawartych w planach pracy wychowawców klas,
- pedagogizacja rodziców na spotkaniach z wychowawcami klas,
- diagnozowanie i monitorowanie przyczyn zachowań ryzykownych,
- diagnoza i monitorowanie więzi z rodzicami, opieki dorosłych, zainteresowania nauką i własnym rozwojem, aktywności, ciekawości poznawczej, praktyk religijnych, zakorzenienia w tradycji społeczności szkolnej i szacunku dla jej norm.

Oceny efektów realizacji Szkolnego Programu Profilaktyki, obok bieżącego monitorowania oraz samooceny przeprowadzonej przez zainteresowane podmioty, dokonuje się w trakcie posiedzeń Rady Pedagogicznej – podsumowujących pracę w pierwszym i drugim półroczu roku szkolnego.

Podstawa do formułowania ocen będą narzędzia opracowane przez zespoły diagnozujące daną dziedzinę życia szkoły: sprawozdania, analizy, dane statystyczne, obserwacje, hospitacje, zapisy w dokumentacji, opinie, wnioski, zgłoszone innowacje i projekty działań, programy oraz scenariusze.

Aneks

I. Tytuły prelekcji organizowanych dla uczniów w ramach programu profilaktycznego w roku szkolnym 2016/2017:

- „Narkotykowe dylematy”
- „Dopalacze mogą Cię wypalić”
- „Zagrożenia internetowe – cyberprzemoc”
- „Alkohol a bezpieczeństwo w ruchu drogowym”
- „Odpowiedzialność karna nieletnich

II. Opracowanie i przygotowanie informacji dla rodziców w ramach programu profilaktycznego w roku szkolnym 2016/2017:

- Nie realizowanie obowiązku szkolnego,
- Dopalacze mogą Cię wypalić,
- Domowe narkotyki – Uważaj!,
- Apteczka prawna w pigułce dla gimnazjalisty,
- Informator o placówkach udzielających wsparcia w sytuacjach kryzysowych na terenie Bielska-Białej i okolic.

Program został opracowany przez zespół ds. profilaktyki w składzie: